

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Синенка Ігоря Миколайовича «Розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури аграрних підприємств в умовах переходу до цифрової економіки», подану на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

1. Актуальність теми дисертаційної роботи, зв'язок із науковими програмами, планами, темами, грантами. Сучасний етап розвитку аграрного сектору економіки України характеризується активізацією процесів цифрової трансформації, посиленням глобальної конкуренції, необхідністю підвищення ефективності використання ресурсів та адаптації підприємств до нових умов функціонування. В цих умовах особливого значення набуває розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури як основи впровадження цифрових технологій, автоматизації виробничих процесів, підвищення якості управлінських рішень та забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств.

Актуальність теми дисертаційної роботи зумовлена також тим, що вітчизняний аграрний сектор функціонує в умовах високої невизначеності, спричиненої воєнними викликами, необхідністю інтеграції до європейського економічного простору, модернізації систем управління та переходу до цифрової економіки. Недостатній рівень розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури, нерівномірність доступу до цифрових сервісів, обмеженість використання сучасних технологій аналізу даних та цифрових платформ стримують інноваційний розвиток аграрних підприємств та знижують ефективність їх діяльності. У зв'язку з цим наукове обґрунтування теоретико-методичних та прикладних засад розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури аграрних підприємств є своєчасним та має важливе значення для забезпечення сталого розвитку аграрної сфери.

Важливість дослідження підтверджується необхідністю формування сучасних механізмів цифровізації аграрного виробництва, впровадження інструментів оцінювання рівня цифрової зрілості підприємств, розвитку цифрових компетентностей та удосконалення системи інформаційно-аналітичного забезпечення управління. Це визначає практичну значущість отриманих результатів для аграрних підприємств, органів державного управління та інших суб'єктів аграрного ринку.

Дисертаційну роботу виконано відповідно до напрямів наукових досліджень кафедри підприємництва та бізнес-технологій Уманського національного університету за науково-дослідною темою «Концептуальні засади та механізми сталого розвитку України» (номер державної реєстрації 0121U112522), в межах якої автором досліджено проблеми розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури підприємств аграрного сектору та розроблено шляхи їх вирішення.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, представлених у дисертації, їх достовірність і новизна. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертаційній роботі, є достатньо обґрунтованими, логічно побудованими та взаємопов'язаними. Достовірність отриманих результатів забезпечується використанням сучасних загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, зокрема методів аналізу та синтезу, системного підходу, статистичного, порівняльного, економіко-математичного, кореляційно-регресійного, SWOT-аналізу, графічного й табличного методів. Комплексне застосування зазначеного інструментарію дало змогу автору всебічно дослідити процеси розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури аграрних підприємств та обґрунтувати напрями її удосконалення.

У першому розділі дисертації досліджено теоретичні та методичні засади розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури аграрних підприємств, уточнено сутність основних категорій цифровізації та обґрунтовано методичний підхід до оцінювання рівня використання інформаційно-комунікаційних

технологій. В другому розділі здійснено аналіз рівня цифровізації аграрних підприємств, визначено ефективність використання цифрових технологій та досліджено вплив цифрової трансформації на результати функціонування аграрного сектору. У третьому розділі обґрунтовано організаційно-економічний механізм підвищення фінансової спроможності аграрних підприємств в умовах цифрової економіки, проведено моделювання впливу цифровізації на фінансові результати підприємств та розроблено стратегічні орієнтири їх розвитку.

Теоретичною та інформаційною основою дисертаційної роботи стали наукові праці вітчизняних та зарубіжних науковців з питань цифровізації економіки, розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури, функціонування аграрних підприємств та впровадження цифрових технологій у систему управління. У процесі дослідження автором опрацьовано значний масив нормативно-правових актів, офіційних статистичних матеріалів, аналітичних звітів міжнародних організацій, даних державних установ, монографічних досліджень, наукових статей та ресурсів мережі Internet. Використана джерельна база є достатньо репрезентативною, сучасною та забезпечує належний рівень обґрунтованості сформульованих в дисертації наукових положень, висновків та практичних рекомендацій.

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає у поглибленні теоретико-методичних положень та розробленні практичних рекомендацій щодо розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури аграрних підприємств в умовах цифрової економіки. До найбільш вагомих результатів дослідження належать:

- удосконалено трактування сутності інформаційно-комунікаційних технологій аграрного підприємства як комплексної цифрової системи, що забезпечує інтеграцію інформаційних ресурсів, виробничих процесів та управлінських функцій;

- запропоновано методичний підхід до оцінювання рівня використання інформаційно-комунікаційних технологій аграрними підприємствами на основі інтегрального показника, що враховує технічні, інфраструктурні та інформаційно-аналітичні складові цифровізації;

- розроблено підхід до оцінювання екологічної результативності цифрової трансформації аграрних підприємств через поєднання показників цифрової зрілості та екологічної ефективності;

- обґрунтовано організаційно-економічний механізм підвищення фінансової спроможності аграрних підприємств шляхом інтеграції цифрових інструментів у систему управління підприємством;

- розвинуто концептуальні положення цифрової трансформації аграрного виробництва на основі системної моделі цифровізації та структуризації передумов її впровадження;

- удосконалено підходи до класифікації цифрових технологій в аграрному секторі залежно від їх функціонального призначення в процесі збирання, обробки, передачі даних та автоматизації виробництва;

- розвинуто методичний інструментарій оцінювання впливу цифровізації на фінансові результати аграрних підприємств із використанням економетричного моделювання;

- запропоновано організаційно-економічні засади формування стратегічних орієнтирів розвитку підприємств аграрного сектору з урахуванням рівня цифровізації та інноваційності.

Значення дисертації для науки та практики. Наукове значення дисертаційної роботи полягає у поглибленні теоретико-методичних засад розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури аграрних підприємств в умовах цифрової трансформації економіки. У роботі сформовано комплексний підхід до дослідження процесів цифровізації аграрного сектору, удосконалено понятійно-категоріальний апарат, розвинено методичні підходи до оцінювання рівня цифровізації та її впливу на результати діяльності підприємств. Отримані результати доповнюють сучасні наукові думки щодо ролі цифрових технологій у забезпеченні конкурентоспроможності, фінансової стійкості та стратегічного розвитку аграрних підприємств.

Результати дослідження отримали практичне впровадження у діяльності ТОВ «УСТЯ» Гайсинського району Вінницької області, де використано

авторську методику оцінювання рівня розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури під час аналізу ефективності впроваджених цифрових рішень у структурних підрозділах підприємства. Практичне застосування також отримали пропозиції щодо стратегічного управління ІКТ-інфраструктурою при формуванні середньострокового плану цифрової трансформації, який передбачає реалізацію інвестиційного проекту створення цифрової платформи управління виробничими процесами. Крім того, у діяльності підприємства використано методику оцінювання синергетичного ефекту від інтеграції цифрових технологій у виробничу, логістичну та фінансову підсистеми підприємства.

Результати дисертаційного дослідження знайшли практичне застосування у діяльності Джулинської сільської територіальної громади Гайсинського району Вінницької області, зокрема при проведенні оцінювання рівня екологічної цифрової трансформації аграрних підприємств з використанням інтегрального показника, що враховує рівень цифровізації та екологічної ефективності їх діяльності. Практичну цінність мають також розроблені автором рекомендації щодо включення підсистеми цифровізації до внутрішнього економічного механізму аграрних підприємств, що сприяє підвищенню результативності управління виробничими, фінансовими та екологічними процесами в умовах цифрової трансформації економіки.

Результати дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі Уманського національного університету під час вивчення дисциплін: «Інноваційна діяльність аграрного підприємства», «Потенціал і розвиток підприємства», «Інформаційні системи і технології в економіці».

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях. Основні результати дисертаційної роботи Синенка І.М. достатньою мірою висвітлені в наукових публікаціях автора. За темою дослідження опубліковано 21 наукову працю, серед яких 4 статті у фахових наукових виданнях України, 2 розділи у колективних монографіях, а також 15 тез доповідей у матеріалах міжнародних та

всеукраїнських науково-практичних конференцій. Така кількість і зміст публікацій свідчать про належний рівень апробації результатів дослідження та їх професійне обговорення в науковому середовищі.

У публікаціях автора послідовно розкрито ключові положення дисертаційного дослідження, зокрема питання розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури аграрних підприємств, цифрової трансформації аграрного сектору, використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, оцінювання рівня цифровізації та її впливу на ефективність функціонування підприємств. Належне відображення в наукових працях отримали також результати, пов'язані з формуванням організаційно-економічного механізму підвищення фінансової спроможності аграрних підприємств, оцінюванням екологічної ефективності цифровізації та визначенням стратегічних орієнтирів розвитку підприємств аграрного сектору в умовах цифрової економіки.

Аналіз змісту дисертації, анотації та опублікованих праць дає підстави стверджувати, що основні наукові положення, висновки та авторські рекомендації в повній мірі знайшли відображення в публікаціях автора. Опубліковані праці відповідають темі дисертації, відображають її змістову структуру та підтверджують цілісність і завершеність проведеного наукового дослідження.

Дотримання норм академічної доброчесності.

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи та наукових публікацій автора дає підстави стверджувати про відповідальне ставлення здобувача до дотримання етичних засад наукової діяльності. У дослідженні простежується належний рівень роботи з науковою літературою, офіційними статистичними даними, нормативно-правовою базою та іншими інформаційними джерелами. Використані матеріали супроводжуються відповідними бібліографічними посиланнями, а запозичені положення подані з урахуванням вимог наукового цитування та академічної етики.

Розроблені у дисертації наукові положення, елементи наукової новизни, висновки та практичні рекомендації є результатом самостійного наукового пошуку автора. У публікаціях, виконаних у співавторстві, чітко визначено особистий внесок здобувача. Ознак академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації результатів дослідження у дисертаційній роботі не виявлено. Дисертація відповідає вимогам академічної доброчесності, а отримані результати характеризуються науковою обґрунтованістю, достовірністю та практичною цінністю.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

1. У дисертаційній роботі детально опрацьовано теоретичні засади розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури аграрних підприємств, проте окремі дефініції та категоріальні характеристики подано у досить широкому трактуванні, зокрема, «інформаційно-комунікаційна інфраструктура», «цифрова інфраструктура» та «інформаційно-комунікаційні технології». Це певною мірою ускладнює чітке розмежування їх змісту та функціонального наповнення.

2. Під час дослідження рівня цифровізації аграрних підприємств автором опрацьовано значний обсяг статистичної та аналітичної інформації. Водночас більш детальне висвітлення регіональних відмінностей у розвитку цифрових технологій та інформаційно-комунікаційної інфраструктури в аграрному секторі України сприяло б посиленню аналітичної складової роботи та розширенню практичної значущості отриманих результатів.

3. Запропонована у дисертації класифікація цифрових технологій аграрного сектору є логічно структурованою та дозволяє систематизувати основні напрями цифрової трансформації підприємств. Проте окремі сучасні цифрові рішення, зокрема технології блокчейн, смарт-контракти, а також використання хмарних платформ для управління логістичними процесами та ланцюгами постачання, у роботі висвітлено недостатньо детально. Більш глибокий аналіз зазначених технологій дозволив би посилити прикладний характер дослідження та конкретизувати перспективи їх використання в аграрному секторі України.

4. У роботі значну увагу приділено економічним результатам цифрової трансформації аграрних підприємств, підвищенню ефективності діяльності та фінансової спроможності суб'єктів господарювання. Разом із тим соціальні аспекти цифровізації, зокрема вплив цифрових технологій на трансформацію ринку праці, зміну вимог до професійних компетентностей працівників, розвиток цифрових навичок персоналу та кадрове забезпечення аграрних підприємств, потребують більш ґрунтовного дослідження. Врахування цих аспектів дало б змогу комплексніше оцінити наслідки цифрової трансформації для аграрного сектору.

5. Практичні рекомендації, сформульовані автором, мають наукову та прикладну цінність, однак окремі з них потребують більш детальної конкретизації щодо механізмів фінансового забезпечення впровадження цифрових технологій у діяльність аграрних підприємств. Зокрема, доцільним було б ширше розкрити можливості використання державних програм підтримки цифровізації, грантових інструментів, міжнародної технічної допомоги, механізмів державно-приватного партнерства та інвестиційних програм для модернізації інформаційно-комунікаційної інфраструктури, особливо для малих та середніх аграрних підприємств.

Водночас наведені зауваження та дискусійні положення мають переважно рекомендаційний характер і не знижують загальної високої оцінки дисертаційної роботи, її наукової обґрунтованості та практичної цінності.

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертаційна робота Синенка І.М. відповідає встановленим вимогам до кваліфікаційних наукових праць на здобуття ступеня доктора філософії. Зміст дисертації, сформульовані мета та завдання дослідження, наукові положення, новизна, висновки узгоджуються зі спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» та в повній мірі розкривають проблематику розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури. Дисертація є самостійно виконаним завершеним науковим дослідженням, в якому отримано обґрунтовані теоретичні, методичні та

практичні результати, що мають наукову новизну та практичне значення. Робота характеризується логічною структурою, послідовністю викладу матеріалу, належним рівнем аргументації та дотриманням наукового стилю викладання. Оформлення дисертаційної роботи відповідає вимогам наказу МОН України «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» № 40 від 12.01.2017 (зі змінами).

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Синенка І.М. на тему «Розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури аграрних підприємств в умовах переходу до цифрової економіки» є самостійно виконаним, завершеним науковим дослідженням, в якому вирішено важливе науково-прикладне завдання щодо обґрунтування теоретико-методичних засад та розроблення практичних рекомендацій з розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури аграрних підприємств. Представлене дослідження характеризується цілісністю, логічним викладом та належним рівнем наукової аргументації. Мета дисертаційної роботи досягнута, поставлені завдання вирішені в повному обсязі, а отримані результати мають наукову новизну, теоретичне значення та практичну цінність. Сформульовані в роботі положення, висновки та рекомендації є достатньо обґрунтованими, базуються на сучасних методах наукового дослідження, використанні значного масиву статистичних, аналітичних та нормативних матеріалів. Основні результати дисертації пройшли належну апробацію на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях та повною мірою висвітлені в наукових публікаціях автора. Це підтверджує достовірність, послідовність та завершеність проведеного дослідження. За своїм змістом, рівнем наукової новизни, теоретичною та практичною значущістю дисертаційна робота відповідає спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність галузі знань 07 Управління та адміністрування, а також вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про

присудження ступеня доктора філософії», ухваленого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р. (Зі змінами).

З огляду на актуальність теми, належний рівень наукового опрацювання проблематики, обґрунтованість отриманих результатів та їх практичне значення, Синенко Ігор Миколайович за результатами публічного захисту заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність галузі знань 07 Управління та адміністрування.

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри підприємництва і маркетингу
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького

Юлія РАДЗИХОВСЬКА